Popis stavu krajinného prvku stromořadí se zajištěnou péčí

Stromořadím se rozumí útvar liniového typu, tvořený nejméně 5 kusy dřevinné vegetace a zpravidla s pravidelně se opakujícími prvky. Za stromořadí se nepovažuje dřevinná vegetace, která je součástí meze, terasy nebo travnaté údolnice, a dřevinná vegetace, která plní funkci lesa podle § 3 lesního zákona. Součástí stromořadí může být kamenný snos, kamenná zídka nebo drobná sakrální stavba.

Stav krajinného prvku se zajištěnou péčí:

Stromořadí v zemědělské krajině jsou řadové výsadby stromů, obvykle v pravidelných rozestupech. Zpravidla jde o doprovodný prvek vodních toků, hranic pozemků nebo dopravních komunikací, v Čechách a na Moravě jde o velmi starou tradici. Liniová výsadba může mít formu jednoduché aleje nebo řady keřů, převážně doplněných stromy. Stromořadí výrazně zvyšují přírodní biodiverzitu vytvářením úkrytů a stanovišť, působí příznivě na místní mikroklima (např. coby větrolam). Při absenci péče stromořadí zarůstají náletovými, často invazními dřevinami, jednotlivé stromy trpí absencí výchovných a udržovací řezu, koruny mohou vykazovat růstové defekty, poškození, sníženou vitalitu – prosychání. Důsledkem je nežádoucí zastínění jednotlivých stromů, jejich prostorové potlačení, omezený rozvoj korun, absence kvalitního bylinného patra (podrostu). Některá stromořadí mohou být v prostorovém rozpadu – stárnoucí jedinci postupně odumírají a současně zde chybí mladá generace perspektivních stromů, které by zajistily kontinuitu krajinného prvku.

Cílem posilující péče je především podpora prostorové stabilizace stromořadí v zemědělské krajině a zajištění jejich dlouhodobé perspektivy.

Stromořadí je uvolněné od nevhodných náletových dřevin, které prostorově omezují cílové stromy a brání jejich plnohodnotnému rozvoji. Je zbaveno nežádoucích invazních druhů dřevin a bylin. Ořezané dřevo a vytrhaná či posečená rostlinná hmota je odstraněna mimo krajinný prvek. Je provedena prevence zmlazování invazních druhů dřevin: u druhů dřevin se značnou výmladnou schopností, jako je např. trnovník akát, pajasan žláznatý nebo javor jasanolistý, jsou tyto dřeviny odstraněny výřezem v období vegetace, s okamžitým zátěrem čerstvých pařízků totálním herbicidem, případně chemickým postřikem na list.

Stromy ve stromořadí jsou ošetřeny citlivě provedeným řezem, zejména pak v případě příliš zahuštěné koruny, nevhodně rostlé, prosychající, dále pak pokud se v koruně vyskytují poškozené a polámané větve, větvě značně vychýlené mimo těžiště koruny apod. Ovocné stromy jsou ošetřeny pěstebním řezem. Při řezu není nutné odstraňovat veškeré suché větve, z hlediska podpory biodiverzity je žádoucí na stromech ponechat stabilní suché pahýly a zlomy, respektovat také přítomnost dutin a polodutin (doupné stromy).

Do stromořadí na uvolněná místa lze dosadbou doplnit vhodné duhy stromů, s ohledem na jeho druhové složení a prostorovou strukturu. K výsadbě je doporučeno použít sazenice listnatých stromů s balem, u ovocných druhů i sazenice prostokořené. Nejvhodnější termínem k výsadbě podzimní období od opadu listí do zámrazu půdy, případně také předjarní období před rašením stromů. Je třeba zvážit předem i z hlediska dostupnosti, že je nutné více let udržovat funkční mechanickou ochranu dřeviny

a zavlažovat výsadbu v prvních dvou až třech letech po výsadbě, aby byl zajištěn předpoklad jejího ujmutí a následného zdárného růstu.

Travnaté části stromořadí (pásy mezi stromy, výsadbové břehy, lemy apod.) jsou sečeny min. jednou, lépe dvakrát i třikrát během vegetační sezóny (podle množství travní biomasy), posečená hmota vyhrabaná a zlikvidovaná mimo linii stromořadí. Sečení je provedeno lehkou mechanizací nebo křovinořezem. Báze kmene stromů není sečením poškozena.

Pokud je součástí stromořadí kamenný snos či skalka, jsou zbaveny vegetace, zejména kopřiv, ostružin posečením či vytrháním a nevhodných dřevin výřezem aspoň na jedné třetině plochy snosu.

Pro uvedené činnosti jsou vytvořené Standardy péče o přírodu a krajinu AOPK ČR s popisem osvědčených metod, s názornými obrázky a s uvedením základních bezpečnostních předpisů Platné standardy - AOPK ČR (aopk.gov.cz).

A 02 001 Výsadba stromů

A 02 002 Řez stromů

A 02 003 Výsadba a řez keřů

A 02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině

A 02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin

D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)

E 02 005 Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů

Zpracovala: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2025